Marta Banaszek
Uniwersytet Warszawski
https://doi.org/10.18778/8142-463-9.04

Kolokacje w języku polskich i włoskich forów internetowych dla mam małych dzieci jako przykład kreatywności językowej

1. Wstęp

W dobie globalizacji internet stał się dostępny dla szerokiego grona odbiorców. Ogromna część komunikacji międzyludzkiej odbywa się w sieci. Taki sposób komunikowania się zakłada większą swobodę wypowiadania się, większą tolerancję dla błędów językowych czy skracania wypowiedzi do niezbędnego minimum, ale też dla kreatywności językowej, tworzenia nowych słów czy nadawania nowego znaczenia starym.

W artykule podjęto próbę zdefiniowania kolokacji rozumianej jako powtarzające się statystycznie często połączenie dwóch wyrazów oraz wyraz kreatywności językowej użytkownika forum internetowego o tematyce związanej z macierzyństwem. Za częścią teoretyczną zamieszczone zostały wyniki badania kolokacji na polskich i włoskich forach internetowych dla mam małych dzieci. Badanie miało na celu pokazanie, do czego konkretnie odnoszą się poszczególne kolokacje w zależności od używanego języka, w czym przejawia się ich kreatywność i czym różnią się od siebie kolokacje polskie i włoskie dotyczące macierzyństwa. Ze względu na rodzaj zgromadzonego materiału w niniejszym artykule wykorzystano metodę korpusową w połączeniu z metodą polegającą na opisie

kontekstowych użyć kolokacji. Wynik badania może posłużyć m.in. jako wskazówka, w jaki sposób nauczać kolokacji włoskich rodzimych użytkowników języka polskiego.

2. Kolokacje

Wyraz *kolokacja* pochodzi z łaciny i oznacza 'uporządkować', 'rozmieścić' (łac. *collocare*). Termin został wprowadzony w 1957 roku przez Johna Ruperta Firtha w publikacji *Modes of Meaning* [Firth 1957: 190–215]. Z perspektywy lingwistyki korpusowej w codziennym języku każdego użytkownika języka obecne są pewne połączenia wyrazowe, nazywane kolokacjami. Uważa się je za jednostki frazeologiczne, pary wyrazów, których częstość występowania obok lub niedaleko siebie – najczęściej w sąsiedztwie pięciu wyrazów od lewej i prawej strony – jest istotna ze statystycznego punktu widzenia [Krishnamurthy 1987]. Pewne wyrazy wykazują tendencję do współwystępowania z konkretnymi innymi wyrazami. Zamiast więc tworzyć coraz to nowe połączenia wyrazowe, użytkownik języka ma do dyspozycji w swoim leksykonie mentalnym gotowe, odtwarzalne kombinacje wyrazowe, które uważane są za pojedyncze jednostki języka, mimo że da się je rozłożyć na mniejsze segmenty[1]. W tym artykule kolokacja rozumiana jest jako związek łączliwy, który można umiejscowić pomiędzy idiomem a związkiem luźnym. Poszczególne elementy kolokacji zebranych w korpusach włoskim i polskim dałoby się zastąpić innym wyrazem synonimicznym bądź bliskoznacznym – mimo to użytkownik języka preferuje jedno konkretne połączenie wyrazowe, które z pewnych względów jest dla niego bardziej naturalne w użyciu bądź bardziej adekwatne w danym kontekście.

Kolokacje są różne w różnych językach i różnych kulturach, mają więc ogromne znaczenie w glottodydaktyce. Osoby uczące się obcego języka mają często trudności, jeśli chodzi o używanie kolokacji, podczas gdy dla rodzimego użytkownika języka

1 Definicja zasady idiomu według Johna Sinclaira z 1991 roku.

posługiwanie się nimi przychodzi w sposób naturalny. Badanie przeprowadzone przez Jianga i Nekrasovą w 2007 roku wykazało, że kombinacje leksykalne są „wydobywane" z pamięci i procesowane jako całość zarówno przez native speakerów, jak i nierodzimych użytkowników języka. Osoby obcojęzyczne, ucząc się kombinacji leksykalnych, nie rozkładają ich na segmenty, ale przyswajają całościowo, jako pojedyncze jednostki[2]. Wynik tego badania pokazał wyraźnie, że nauczanie kolokacji powinno stanowić ważną część programu nauczania języka obcego, ponieważ umiejętność ich używania ma ogromny wpływ na płynność językową, chociażby z tego względu, że uczeń czerpie z materiału, który ma już do swojej dyspozycji i co do którego ma pewność, że jest poprawny. Dzięki temu „wydobędzie" z pamięci, że po włosku klimat bywa *mite*[3], a nie na przykład *pacato*, mimo że jest to synonim słowa *mite*.

Franz Josef Hausmann zdefiniował składowe kolokacji jako bazę (człon determinowany) i kolokator (człon determinujący) [Hausmann 1985: 118–119]. W związku *problema spinoso*[4] wyraz *problema* jest bazą, natomiast *spinoso* – kolokatorem. W języku włoskim, podobnie jak w polskim, bazę najczęściej stanowią rzeczowniki, do których dobierany jest odpowiedni kolokator – przymiotnik [Tiberii 2012]. Z kolei Benson wyróżnia dwa typy kolokacji: kolokacje leksykalne, których składowe są kombinacją rzeczowników, przymiotników, czasowników i przysłówków (*caffè forte*[5], *sole tramonta*[6]) oraz kolokacje gramatyczne, w których mamy element dominujący oraz wyraz gramatyczny, zazwyczaj przyimek (*cercare di*[7], *insistere su*[8] etc.). W niniejszym badaniu położono nacisk na koloka-

2 Badanie zostało opisane w artykule: Nan, Nekrasova [2007].
3 'Łagodny'.
4 'Palący problem'.
5 'Mocna kawa'.
6 'Słońce zachodzi'.
7 'Próbować'.
8 'Nalegać na'.

cje leksykalne, w których w bardziej widoczny sposób manifestuje się kreatywność językowa.

Kolokacje są odzwierciedleniem bogactwa leksykalnego danego języka i zazwyczaj nie dają się przełożyć w sposób dosłowny na inny język. Są one charakterystyczne także dla różnych odmian danego języka ogólnego; inne kolokacje będą się pojawiać w języku medycznym czy języku biznesu, a inne w socjolektach rozmaitych grup społecznych[9]. Taką grupę społeczną, dość prężnie działającą w sieci, stanowią mamy małych dzieci, dzielące się swoimi doświadczeniami, proszące współużytkowniczki danego forum o rady czy też prowadzące niezobowiązujące dyskusje na tematy związane z wychowaniem dzieci. Uznałam za interesujące przyjrzenie się tym dyskusjom pod kątem kolokacji i zbadanie, w jaki sposób i czy w ogóle manifestuje się w nich kreatywność językowa oraz jak można ten fakt wykorzystać w nauczaniu języka włoskiego jako obcego.

Nie bez znaczenia jest fakt, że kreatywność językowa manifestuje się w szczególny sposób w internecie. Internet jest miejscem, w którym zacierają się tradycyjne role nadawcy i odbiorcy, a raczej istnieje dążenie do symetrii tych ról [Grzenia 2006: 49]. Swoboda językowa użytkowników forów internetowych jest, co prawda, ograniczona regulaminem forum oraz netykietą językową, jednak wypowiedzi forumowiczów cechuje często potoczny, kolokwialny styl, pozbawiony interpunkcji, zawierający wyrażenia typowe dla języka internetu, emotikony i skrótowce. Komunikacja na forum internetowym jest formą wypowiedzi plasującą się pomiędzy językiem mówionym a pisanym [Grzenia 2006: 112]. Nie jest to forma *stricte* pisana, ponieważ osoba śledząca wątek może niemal na bieżąco odczytywać komunikowaną wiadomość, ale nie ma też możliwości porozmawiania „na żywo", w tradycyjny sposób, z interlokutorem. Forma taka znosi tradycyjne rygory wypowiedzi pisanych, jest natomiast bardzo zbliżona do języka potocznego,

9 Pisała o tym m.in. Bronisława Ligara w rozdziale *Kolokacje jako problem glottodydaktyki języka specjalistycznego* (Ligara 2012: 77–80).

kolokwialnego, a wręcz zakłada tworzenie charakterystycznego dla danej grupy socjolektu, którym posługują się tylko osoby zainteresowane danym tematem. Swoboda językowa użytkowników forów wydaje się interesującym polem dla kreatywności językowej, zwłaszcza w połączeniu z tematyką macierzyństwa i stałych połączeń leksykalnych.

3. Projekt badawczy

Do refleksji skłoniła mnie problematyka nauczania języka włoskiego jako obcego, wyzwania z tym związane oraz formulaiczność w języku, której wyrazem są m.in. kolokacje. Formulaiczność jest badana głównie na gruncie angielskim i na pewno nie stanowi dużej części programu nauczania języka włoskiego dla obcokrajowców. Jednak, jak wskazują badania, dorosły native speaker wypowiada cztery kombinacje leksykalne na minutę podczas ustnej wypowiedzi [Pollio i in. 1977, Glucksberg, Kreuz 1989]. Oznacza to, że ogromna część mentalnego leksykonu dorosłego użytkownika języka składa się z kolokacji i połączeń wielowyrazowych. Jako że połączenia te są przyswajane jako całość, o czym wspomniano wcześniej, można założyć, że ich znajomość podnosi kompetencję językową osoby uczącej się języka obcego. Niepomiernie łatwiej jest osobie obcojęzycznej korzystać z dostępnego jej, gotowego już zbioru stałych połączeń niż wymyślać coraz to nowe, z dbałością o poprawność gramatyczną, leksykalną i pragmatyczną. Formulaiczność ta dotyczy nie tylko języka ogólnego, ale również różnych odmian języka, socjolektów, języków specjalistycznych itp. Z mojego doświadczenia lektora języka włoskiego wynika, że uczniowie często skarżą się na nieodpowiedni dobór tematyki nauczania w podręcznikach do języka włoskiego. Tematy są uznawane za nudne, nieprzystające do rzeczywistości lub uchodzą za niepotrzebne czy nieprzydatne w przyszłości. Stąd moje zainteresowanie nieco węższą tematyką, bardziej zbliżoną do codziennego życia, jak choćby wychowywanie dzieci, język związany z macierzyństwem, a co za tym idzie – zdrowiem, zagadnieniami żywieniowymi, nauką mówienia etc.

3.1. Korpus badawczy

W celu przeprowadzenia badania zebrałam korpus z dwóch dużych forów internetowych o tematyce rodzicielskiej. Są to wypowiedzi użytkowniczek zebrane w wątkach, tworzących dyskusje na tematy podpięte do poszczególnych kategorii. Kategorie tematyczne bądź podfora obu wybranych przeze mnie forów przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Kategorie tematyczne

Forum włoskie: forum.pianetamamma.it[a]	**Forum polskie: wizaz.forum.pl Mama z klasą**[b]
Benessere[c]	Karmienie piersią – wątek wsparcia
Allattamento[d]	Odchowalnia – jestem mamą
Il bambino[e]	
Maternità: le nascite mese per mese[f]	
„Discorsi" da bambini[g]	
La famiglia[h]	

[a] https://forum.pianetamamma.it/forum.php, [b] http://wizaz.pl/forum/forumdisplay.php?f=21, [c] 'Zdrowie', [d] 'Karmienie piersią', [e] 'Dziecko', [f] 'Macierzyństwo – miesiąc po miesiącu', [g] 'Dziecięce „rozmowy" ', [h] 'Rodzina'.

Tytuły przykładowych wątków przedstawione są w tab. 2. Wątki zarówno z jednego, jak i z drugiego forum pokrywają się tematycznie ze sobą.

Tabela 2. Tytuły przykładowych wątków

Forum włoskie: forum.pianetamamma.it	**Forum polskie: wizaz.forum.pl Mama z klasą**
1. Attività giochi, filastrocche, passatempi per i nostri bambini[a]	1. GRY – planszowe, edukacyjne, online itp.
2. Top Unico. Quando e come togliere il ciuccio. Confronti e consigli[b]	2. Płacz dziecka w czasie snu – nie wiem, co robić!!
3. Crisi di pianto durante il sonno[c]	3. Ząbkowanie – wątek zbiorczy
4. Vuole dormire solo in braccio esclusivamente di giorno[d]	4. Nocne krzyki dziecka i problemy ze snem

Forum włoskie: forum.pianetamamma.it	Forum polskie: wizaz.forum.pl Mama z klasą
5. Smettere di allattare[e]	5. Karmienie piersią – wątek wsparcia
6. Reflusso neonato: problemi allattamento e del sonno[f]	6. Kolka u noworodka
7. Ciuccio si o ciuccio no?[g]	7. Odstawienie mleka modyfikowanego i co dalej…
8. 21 mesi… nessuna parola comprensibile[h]	8. Jaki smoczek wybrać?
9. Il linguaggio dei bambini[i]	9. 13 miesięcy i nic nie mówi :(
10. Farmaci in gravidanza: parliamone insieme qui!![j]	10. Witaminy w ciąży

[a] 'Aktywności, zabawy, rozrywki naszych dzieci', [b] 'Wątek zbiorczy. Kiedy i jak odzwyczaić od smoczka. Porównanie doświadczeń, porady', [c] 'Kryzysy płaczu podczas snu', [d] 'Chce spać w dzień tylko na rękach', [e] 'Zakończenie karmienia piersią', [f] 'Refluks u noworodka: problemy ze snem i karmieniem', [g] 'Smoczek tak czy nie?', [h] '21 miesięcy… ani jednego zrozumiałego słowa', [i] 'Język dzieci', [j] 'Lekarstwa w ciąży: pomówmy o tym tutaj!'.

Korpus włoski składa się z 304 200 słów, natomiast korpus polski z 271 827 słów. Do wyodrębnienia kolokacji użyłam programu SketchEngine. Opcja Word List z możliwością wyboru połączeń (n-gramów) dwuwyrazowych umożliwiła stworzenie listy kolokacji występujących w obu korpusach. Badanie obejmuje jedynie kolokacje leksykalne, a więc nie uwzględniono w nim takich połączeń wyrazowych, jak: *pytania do*, *napisane przez*, *zadbaj o*, *w nocy*, *przed ślubem*, *do kosmetyczki*, czy też z korpusu włoskiego: *nel forum*[10], *per bambini*[11], *alla pagina*[12], *in qualsiasi*[13]. W wyodrębnianiu kolokacji wzięto pod uwagę frekwencję występowania w poszczególnych tekstach (nie mniej niż 20 wystąpień na milion słów) oraz, jak wspomniano wcześniej, ich budowę gramatyczną. Z tego powodu

10 'Na forum'.
11 'Dla dzieci'.
12 'Na stronie'.
13 'W jakimkolwiek'.

z kolokacji z odpowiednią frekwencją wyodrębniono ręcznie kolokacje leksykalne. Listy wybranych kolokacji włoskich i polskich przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Lista kolokacji włoskich i polskich

Kolokacje polskie	Kolokacje włoskie
1) wątek wsparcia	1) *mia piccola*[a]
2) będę mamą	2) *mia bimba*[b]
3) gratulować fasolki	3) *mio bimbo*[c]
4) moje dziecko	4) *mio piccolo*[d]
5) mamusie majowe	5) *stretti forte*[e]
6) cienie macierzyństwa	6) *mio patato*[f]
7) faza odpieluchowania	7) *mio cucciolo*[g]
8) szły zęby	8) *montata lattea*[h]
9) przesypiał noce	9) *cresce benissimo*[i]
10) karmić cycem	10) *allattamento misto*[j]
11) cycek usypiacz	11) *nostro amore*[k]
12) mega problem	12) *piumetta portafortuna*[l]
13) monitor oddechu	13) *neo mamma*[ł]
14) wielce oburzona	14) *fine allattamento*[m]
15) trzeźwo spojrzeć	15) *marmottina dolce*[n]
16) rozszerzanie diety	16) *miracoli di mamma*[o]
17) problem brzuszkowy	17) *arriva la cicogna*[p]
18) podać butlę	18) *fase di spannolinamento*[r]

[a] 'Moja mała', [b] 'Moja dziewczynka', [c] 'Mój chłopczyk', [d] 'Mój mały', [e] 'Mocno objęci', [f] 'dosł. Mój kartofel', [g] 'dosł. Mój szczeniak', [h] 'Nawał pokarmu', [i] 'dosł. Rośnie bardzo dobrze', [j] 'Karmienie mieszane', [k] 'Nasza miłość', [l] 'Piórko na szczęście', [ł] 'Świeżo upieczona mama', [m] 'Koniec karmienia', [n] 'Słodki świstak', [o] 'Cuda mamy', [p] 'Przylatuje bocian', [r] 'Etap odpieluchowania'.

Paola Tiberii (2012) wyróżnia następujące rodzaje kolokacji włoskich, jeśli chodzi o ich strukturę gramatyczną[14]:

a) rzeczownik + przymiotnik,
b) czasownik + rzeczownik,
c) rzeczownik + czasownik,
d) czasownik + przysłówek,
e) przysłówek + przymiotnik.

W zebranym korpusie włoskim wyodrębniono przykłady kolokacji należące przede wszystkim do kategorii rzeczownik + przymiotnik, sporą grupę reprezentują również połączenia dwóch rzeczowników oraz rzeczownika z wyrażeniem przyimkowym, natomiast w korpusie polskim ilość kolokacji w danej kategorii rozkłada się dość równomiernie: podobna ilość kolokacji rzeczownik + przymiotnik (4), czasownik + rzeczownik (6) oraz połączenie dwóch rzeczowników (6). Rozkład wyodrębnionych w badaniu kolokacji ze względu na budowę przedstawia tab. 4.

Tabela 4. Rozkład kolokacji ze względu na budowę

Rodzaj kolokacji	Forum włoskie	Forum polskie
rzeczownik + przymiotnik	11	4
czasownik + rzeczownik	1	6
rzeczownik + czasownik	0	0
czasownik + przysłówek	1	1
przysłówek + przymiotnik	1	1
rzeczownik + rzeczownik	4	6

3.2. Omówienie badania

Kolokacje wyodrębnione z obu korpusów należą do potocznej odmiany języka. W korpusie polskim świadczy o tym użycie takich słów, jak *cyc*, *mega*, *wielce*, natomiast we włoskim *patato* czy *cucciolo*.

14 Są to najczęstsze rodzaje kolokacji według *Dizionario delle collocazioni* Paoli Tiberii.

W języku polskim przedrostek *mega* jest używany bardzo często w komunikacji internetowej, stając się kolokatorem w przeróżnych połączeniach wyrazowych, zarówno z rzeczownikami, jak i z przymiotnikami czy przysłówkami. Połączenia takie, jak *megaproblem* czy też samo *mega* w znaczeniu „świetny", „wyjątkowy", „rewelacyjny" zagościły na dobre w potocznej odmianie języka. O potoczności języka korpusu polskiego świadczyć może również fakt, że konstrukcja *mega problem* jest napisana rozłącznie, podczas gdy przedrostki z rzeczownikami powinny być po polsku pisane razem, jest to więc błąd językowy. Co ciekawe, analogiczny błąd językowy jest obecny także w korpusie włoskim. Konstrukcja *neo mamma*, oznaczająca „nową mamę", czyli „świeżo upieczoną mamę", jeśli posłużyć się wyrażeniem idiomatycznym, powinna być pisana razem, jako że przedrostek *neo* jest po włosku pisany łącznie z rzeczownikami. W obu korpusach rzucają się w oczy zdrobnienia: *fasolka*, *brzuszkowy*, *mamusia*, *piumetta*, *marmottina*, będące również cechami charakterystycznymi języka, jakiego często używają dorośli, zwracając się do dzieci [Bortliczek 2013: 59]. W tym kontekście uwagę zwraca polskie *podać butlę*, a nie np. *butelkę* czy *buteleczkę*, jak wynikałoby z tendencji do zdrabniania.

O kreatywności językowej mam piszących na forum włoskim świadczą określenia używane w stosunku do małego dziecka. Mamy więc tu *patato* czy *cucciolo* bądź *cucciola*, jeśli mowa o dziewczynce. W języku polskim słowo *szczeniak*, jeśli odnieść je do człowieka, konotuje się dość jednoznacznie negatywnie. W tym znaczeniu jego wyrazami bliskoznacznymi byłyby *bachor*, *gnojek*, *łobuz*, *chłystek*[15]. W języku włoskim natomiast wyrażenie *mój szczeniak* oznacza coś pozytywnego, odnosi się po prostu do małego dziecka, często również bywa używane zamiast wyrażenia *moja córka*, *mój syn*. Rzecz ma się podobnie ze słowem *patato*, będącym pieszczotliwym określeniem dziecka, które po polsku oznacza „ziemniak", „kartofel", natomiast w odniesieniu do osoby oznaczałoby raczej kogoś gnuśnego, leniwego. Skojarzenia ze świata roślin w odniesieniu do dzieci

15 https://synonim.net/synonim/szczeniak (dostęp: 20.09.2018).

nie ominęły jednak i języka polskiego, w którym *fasolka* oznacza rozwijające się w łonie matki dziecko, stąd też kolokacja *gratulować fasolki*, oznaczająca gratulacje z okazji zajścia w ciążę. Podobne asocjacje pochodzą ze świata zwierząt, jak chociażby *przybycie bociana*, które zarówno po polsku, jak i po włosku oznacza zajście w ciążę i oczekiwanie na dziecko.

O kreatywnym podejściu do użycia języka świadczą również takie wyrażenia, jak *spannolinamento* po włosku i – analogicznie – *odpieluchowanie* po polsku, które pochodzą od słowa *pannolino* i *pielucha*. Zarówno po polsku, jak i po włosku łączą się one ze słowem *fase* – „faza", które jest często używane w potocznej odmianie języka polskiego (*mieć fazę na, jesteśmy w fazie…*[16]). Odpieluchowanie jest jednym z ważnych etapów życia dziecka, podobnie jak np. odzwyczajenie od smoczka, jednak, co ciekawe, ani po włosku, ani po polsku nie mamy „odsmoczkowania". Może to wynikać z faktu, że niemal wszystkie dzieci przechodzą etap pozbycia się pieluchy, natomiast tylko część – odzwyczajenia się od smoczka. Prawdopodobnie nie powstała więc potrzeba nazywania tego etapu jednym słowem.

Wyodrębnione kolokacje włoskie i polskie pozwalają również wysnuć przypuszczenie, że w korpusie polskim występują częściej połączenia wskazujące na jakąś trudność czy problem – *cienie macierzyństwa*, *mega problem*, *wielce oburzona*, *trzeźwo spojrzeć*, *wątek wsparcia*. Należy zauważyć, że *cienie* stanowią również element dość często używanej kolokacji *cienie i blaski*, natomiast w kontekście forum internetowego o tematyce matczynej pozostawiono jedyne element o konotacji negatywnej *cienie*, dodając do niego kolokator *macierzyństwa*.

Polska kolokacja *zęby idą* powstała poprzez metaforę – zęby pojawiają się, co kojarzy się z ruchem, a więc „idą". W języku włoskim natomiast do opisania tego procesu używa się słowa *mettere*[17]. Zdanie *La mia bambina ha messo solo due dentini* nie oznacza więc, że córka sama włożyła sobie ząb, ale że pojawił się jej ząb, „umieścił się" w dziąśle.

---

16 https://www.miejski.pl/slowo-Faza (dostęp: 20.09.2018).

17 'Kłaść, umieszczać, stawiać'.

4. Wnioski

Opisane tu badanie miało na celu ukazanie kreatywności językowej użytkowniczek włoskich i polskich forów internetowych dla mam na przykładzie kolokacji oraz ukazanie różnic językowych pomiędzy kolokacjami odnoszącymi się do tego samego kontekstu. W pierwszej części artykułu podjęto próbę zdefiniowania kolokacji jako kombinacji słów, które często występują obok siebie w danym rejestrze językowym. Analiza kolokacji wyodrębnionych metodą korpusową wykazała, że zarówno w języku polskim, jak i włoskim socjolekt mam na forach charakteryzuje się potocznością, częstym użyciem zdrobnień oraz kreatywnością w tworzeniu połączeń wyrazowych.

Impulsem do przeprowadzenia badania była również potrzeba spojrzenia na kolokacje jako na ważny element leksykonu mentalnego dorosłego użytkownika języka, a co za tym idzie – potrzeba umieszczenia ich w programie nauczania danego języka jako obcego. Kolokacje, przyswajane jako całość, a nie jako pojedyncze segmenty, znacznie przyczyniają się do płynności językowej nierodzimego użytkownika języka i podnoszą jego kompetencje językowe. Należałoby przyjrzeć się kolokacjom nie tylko w języku ogólnym, ale również w konkretnych obszarach językowych, co wynika z potrzeb osób uczących się języka włoskiego jako obcego. Nauka kolokacji w języku obcym, ich porównywanie, dostrzeganie różnic i podobieństw, odnajdywanie analogii – może znacznie przyczynić się do poprawienia kompetencji mówienia w drugim języku. Kreatywność językową należy rozwijać w języku ojczystym oraz w języku obcym, który chce się przyswoić i w którym przede wszystkim chce się komunikować. Komunikacja nie istnieje w oderwaniu od kontekstu, natomiast kolokacje są dobrym przykładem użycia języka w kontekście. Kolokacje włoskie nie są w wystarczający sposób uwzględniane w programie nauczania języka włoskiego jako obcego, dlatego też niniejsze badanie stanowi próbę zwrócenia uwagi na ten problem.

Bibliografia

Berišić Antić D. [2015], *Le collocazioni italiane nell'insegnamento dell'italiano come L2*, „Strani jezici", nr 44 (4), s. 260–278, https://hrcak.srce.hr/file/264871 (dostęp: 29.05.2018).

Bortliczek M. [2013], *Od alfabetu do zdrobnień. Tuzin szkiców o języku*, Offsetdruk i Media, Cieszyn.

Burkhardt H. [2010], *Miejsce kolokacji w leksykografii i ich rola w tworzeniu tekstów w języku obcym*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców", nr 17, s. 177–184, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Acta_Universitatis_Lodziensis_Ksztalcenie_Polonistyczne_Cudzoziemcow/Acta_Universitatis_Lodziensis_Ksztalcenie_Polonistyczne_Cudzoziemcow-r2010-t17/Acta_Universitatis_Lodziensis_Ksztalcenie_Polonistyczne_Cudzoziemcow-r2010-t17-s177-184/Acta_Universitatis_Lodziensis_Ksztalcenie_Polonistyczne_Cudzoziemcow-r2010-t17-s177-184.pdf (dostęp: 30.05.2018).

Burska K., Cieśla, B. [red.], *Kreatywność językowa w komunikowaniu się*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.

Firth J.R. [1957], *Modes of Meanings*, Oxford University Press, London.

Glucksberg S., Kreuz R.J. [1989], *How to be sarcastic: The echoix reminder theory of verbal irony*, „Journal of Experimental Psychology: General", no. 118 (4), s. 374–386.

Grzenia J. [2006], *Komunikacja językowa w Internecie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Hausmann F.J. [1985], *Kollokationen im deutschen Wörterbuch. Ein Beitrag zur Theorie des lexikographischen Beispiels*, [w:] H. Bergenholtz, J. Mugdan [red.], *Lexikographie und Grammatik: Akten des Essener Kolloquiums zur Grammatik im Wörterbuch, 28–30.06.1984*, De Gruyter, Berlin–Boston, s. 118–129.

Kaczor M. [2013], *Kolokacje przymiotnikowe wybranych pojęć związanych z etyką społeczną (na przykładzie portalu Onet.pl)*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie", z. IX, http://dlibra.bg.ajd.czest.pl:8080/Content/2021/J_9_63.pdf (dostęp: 29.05.2018).

Krishnamurthy R. [1987], *The Process of Compilation*, [w:] J.M. Sinclair, *Looking Up. An Account of the COBUILD Project in Lexical Computing*, Collins ELT, London, s. 62–86.

Ligara B. [2012], *Kolokacje jako problem glottodydaktyki języka specjalistycznego*, [w:] B. Ligara, W. Szupelak (red.), *Lingwistyka i glottodydaktyka języków specjalistycznych na przykładzie języka biznesu. Podejście porównawcze*, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 77–80.

Nan J., Nekrasova T. [2007], *The Processing of Formulaic Sequences by Second Language Speakers*, „The Modern Language Journal", no. 91, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-4781.2007.00589.x (dostęp: 31.05.2018).

Pollio H.R. i in. [1977], *Psychology and the Poetics of Growth: Figurative Language in Psychology, Psychotherapy and Education*, Lawrence Erlbaum, Hillsdale.

Tiberii P. [2012], *Dizionario delle collocazioni. Le combinazioni delle parole in italiano*, Zanichelli, Bolonia.

Wichot J. [2016], *Mamo, tato – mów do mnie! Wczesna komunikacja jako stymulacja rozwoju małego dziecka*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka", t. 15, nr 4, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-2de8b1ee-788f-4bbc-a59e-1628fb39ad74/c/Wichot_J_2016_Mamo_tato_mow_do_mnie.pdf (dostęp: 30.05.2018).